

# Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/199042,Odsloniecie-pomnika-cc-mjr-Hieronima-Dekutowskiego-ps-Zapora-Belzyc>  
e-17-marca-20.html  
04.05.2024, 05:34

## Odświeżenie pomnika cc. mjr. Hieronima Dekutowskiego ps. „Zapora” - Beżycy, 17 marca 2024

17 marca w Beżycach odbyła się uroczystość odsłonięcia pomnika cc. mjr. Hieronima Dekutowskiego ps. „Zapora”. Instytut Pamięci Narodowej reprezentował zastępca prezesa dr hab. Krzysztof Szwagrzyk.













Odślonięcie pomnika cc. mjr. Hieronima Dekutowskiego ps. „Zapora” – Bełżyce, 17 marca 2024. Fot. Szczepan Barczyk (oddział IPN w Lublinie)

Odślonięcie pomnika cc. mjr. Hieronima Dekutowskiego ps. „Zapora” – Bełżyce, 17 marca 2024. Fot. Szczepan Barczyk (oddział IPN w Lublinie)

Odślonięcie pomnika cc. mjr. Hieronima Dekutowskiego ps. „Zapora” – Bełżyce, 17 marca 2024. Fot. Szczepan Barczyk (oddział IPN w Lublinie)

Odślonięcie pomnika cc. mjr. Hieronima Dekutowskiego ps. „Zapora” – Bełżyce, 17 marca 2024. Na zdj. zastępca prezesa IPN dr hab. Krzysztof Szwagrzyk. Fot. Szczepan Barczyk (oddział IPN w Lublinie)

Odślonięcie pomnika cc. mjr. Hieronima Dekutowskiego ps. „Zapora” – Bełżyce, 17 marca 2024. Fot. Szczepan Barczyk (oddział IPN w Lublinie)

Odślonięcie pomnika cc. mjr. Hieronima Dekutowskiego ps. „Zapora” – Bełżyce, 17 marca 2024. Fot. Szczepan Barczyk (oddział IPN w Lublinie)

Odślonięcie pomnika cc. mjr. Hieronima Dekutowskiego ps. „Zapora” – Bełżyce, 17 marca 2024. Fot. Szczepan Barczyk (oddział IPN w Lublinie)

Odślonięcie pomnika cc. mjr. Hieronima Dekutowskiego ps. „Zapora” – Bełżyce, 17 marca 2024. Fot. Szczepan Barczyk (oddział IPN w Lublinie)

Odślonięcie pomnika cc. mjr. Hieronima Dekutowskiego ps. „Zapora” – Bełżyce, 17 marca 2024. Na zdj. płk Stanisław Gajewski. Fot. Szczepan Barczyk (oddział IPN w Lublinie)

Odślonięcie pomnika cc. mjr. Hieronima Dekutowskiego ps. „Zapora” – Bełżyce, 17 marca 2024. Fot. Szczepan Barczyk (oddział IPN w Lublinie)

Odślonięcie pomnika cc. mjr. Hieronima Dekutowskiego ps. „Zapora” – Bełżyce, 17 marca 2024. Fot. Szczepan Barczyk (oddział IPN w Lublinie)

Odślonięcie pomnika cc. mjr. Hieronima Dekutowskiego ps. „Zapora” – Bełżyce, 17 marca 2024. Fot. Szczepan Barczyk (oddział IPN w Lublinie)

Wydarzenie rozpoczęło się w kościele pw. Nawrócenia św. Pawła w Bełżycach od mszy świętej sprawowanej przez o. Azariasza Hessa – franciszkanina z Rzymu. Po nabożeństwie uczestnicy przemaszzerowali do Parku Miejskiego w Bełżycach, gdzie został odślonięty i poświęcony pomnik mjr. Hieronima Dekutowskiego.

Swoją walką dla Rzeczypospolitej, swoim heroizmem zasłużył po stokroć na to upamiętnienie. Zasłużył sobie także na naszą wdzięczną pamięć. Kiedy w 1989 roku upadł w Polsce komunizm, myśleliśmy, że oto w krótkim czasie w sposób naturalny ci, którzy walczyli o wolność Polski, zostaną bohaterami, a ci, którzy Polskę zniewalali, poniosą za to odpowiedzialność. Tak się jednak nie stało. Długi czas w wolnej Polsce padały w przestrzeni publicznej słowa haniebne wobec Żołnierzy Wyklętych, wobec mjr. Hieronima Dekutowskiego. I nawet teraz słyszymy, że są ludzie, którym przeszkadza sam wizerunek naszego bohatera. Przy pomniku naszego bohatera trzeba powiedzieć, że jego walka zakończyła się strzałem w potylicę

– powiedział do uczestników odślonięcia pomnika zastępca prezesa IPN dr hab. Krzysztof Szwagrzyk.

W swoim przemówieniu zastępca prezesa IPN dodał, że walka o pamięć o żołnierzach wyklętych wciąż trwa:

A w tej walce, niech tym, którzy ją prowadzą, towarzyszą słowa, które pan major wypowiedział w celi śmierci, kiedy zabierali go na egzekucję: „My się nigdy nie poddamy”.

Gościem honorowym uroczystości był podkomendny „Zapory” – płk Stanisław Gajewski – urodzony w 1929 r., żołnierz Armii Krajowej, Ruchu Oporu Armii Krajowej, Zrzeszenia Wolność i Niezawisłość. Płk Gajewski w oddziałach „Zapory” zajmował się łącznością oraz był wartownikiem.

Uroczystości zakończyła część artystyczna i koncert zespołu „Forteca” w Miejskim Domu Kultury w Bełżycach.

Pomnik wykonany z brązu przedstawia naturalnej wielkości postać Hieronima Dekutowskiego stojącą na bloku granitu. Trzy granitowe tablice umieszczone na cokole zostały sfinansowane przez Oddziałowe Biuro Upamiętnień IPN w Lublinie.

\* \* \*

Hieronim Dekutowski urodził się 24 września 1918 roku w Dzikowie, wsi będącej dziś częścią Tarnobrzega. W 1930 r. ukończył szkołę powszechną w Tarnobrzegu. Od 1930 do 1938 r. był uczniem tarnobrzesckiego Państwowego Gimnazjum i Liceum im. Hetmana Jana Tarnowskiego. Aktywnie działał w ruchu harcerskim.

Z początkiem września 1939 wyjechał wraz z siostrą do Lwowa, gdzie prawdopodobnie jako ochotnik przyłączył się do jednostek Wojska Polskiego. 17 września 1939 przekroczył granicę z Węgrami i został internowany. W połowie października przedostał się na Węgry, gdzie został internowany. Po ucieczce z obozu przez Bałkany i Włochy dotarł do Francji, gdzie pełnił służbę w szeregach 2 Dywizji Strzelców Pieszych odtworzonej armii polskiej. Po kapitulacji przedostał się do Wielkiej Brytanii i został przydzielony do 1 Brygady Strzelców.

W kwietniu 1942 r. zgłosił się ochotniczo do pełnienia służby w kraju. W nocy z 16 na 17 września 1943 r. został zrzucony na placówkę o krypt. „Garnek 103” w okolicach Wyszkowa w ramach operacji lotniczej „Neon 1”. Został przydzielony do Kedywu Okręgu Lublin AK, a następnie objął dowództwo nad kompanią 9 pp Inspektoratu Lublin – Puławy AK.

Od stycznia do lipca przeprowadził ponad 90 akcji zbrojnych na terenie Okręgu Lubelskiego AK. W czasie akcji „Burza” ochraniał sztab komendy okręgu. Po wkroczeniu armii sowieckiej 28 lipca 1944 r. rozwiązał swój oddział, który zmobilizował ponownie w sierpniu gdy podjął nieudaną próbę przedostania się na pomoc walczącej Warszawie.

W styczniu 1945 r. ponownie wznowił działalność konspiracyjną i przeprowadził szereg akcji odwetowych wobec jednostek NKWD i władz komunistycznych. Od czerwca 1945 dowodził wszystkimi oddziałami „leśnymi” w Inspektoracie Lublin Delegatury Sił Zbrojnych. Dowodzone przez niego zgrupowanie liczyło od 200 do 300 partyzantów.

Po amnestii ogłoszonej przez komunistów 22 lipca 1945 r. rozwiązał podległe mu oddziały. Nie ufając intencjom komunistów, bezskutecznie próbując przedostać się do amerykańskiej strefy okupacyjnej Niemiec nie ujawnił się. Powrócił do kraju i po odtworzeniu zgrupowania podporządkował je pod koniec 1945 r. Inspektoratowi Lublin Zrzeszenia Wolność i



Niezawistość. Poszczególne oddziały przeprowadziły wiele akcji zbrojnych na obszarze województw lubelskiego, rzeszowskiego i kieleckiego.



Oddział Hieronima Dekutowskiego „Zapory”. Fot. AIPN

Po ogłoszeniu przez komunistów amnestii w lutym 1947 r. zaprzestał prowadzenia akcji zbrojnych i w czerwcu ujawnił się. Zagrożony aresztowaniem podjął próbę ucieczki z kraju, w trakcie której 16 września 1947 r. został aresztowany. Po okrutnym śledztwie, wyrokiem WSR w Warszawie na posiedzeniu 15 listopada 1948 r. pod przewodnictwem mjr. Józefa Badeckiego, został skazany na siedmiokrotną karę śmierci. Bolesław Bierut nie skorzystał z prawa łaski.

7 marca 1949 roku, ok. godz. 19.00, w podziemiach więzienia mokotowskiego mjr Hieronim Dekutowski został zamordowany strzałem w głowę przez sierż. Piotra Śmietańskiego. W pięciominutowych odstępach czasu śmierć ponieśli pozostali skazani w tej sprawie żołnierze „Zapory” – Roman Groiński „Żbik”, Edward Turuj „Mundek”, Arkadiusz Wasilewski „Biały”, Jerzy Mietkowski „Zawada”, Tadeusz Pelak „Junak”, Stanisław Łukasik „Ryś”. Przy wykonywaniu wyroków śmierci obecni byli wyżej wspomniany st. sierż. Śmietański jako dowódca plutonu, mjr. Stanisław Cypryszewski – wiceprokurator Naczelnej Prokuratury Wojskowej, kpt. Alojzy Grabicki – naczelnik więzienia na Mokotowie, ppłk. Marek Charbicz – lekarz i płk Michał Zawadzki – ksiądz.

23 maja 1994 r. Sąd Wojewódzki w Warszawie unieważnił wyrok WSR w Warszawie. W 2007 r. Dekutowski został pośmiertnie odznaczony Krzyżem Wielkim Orderu Odrodzenia Polski „za wybitne zasługi dla niepodległości Rzeczypospolitej Polskiej”.

Szczaćki Hieronima Dekutowskiego odnalazł zespół kierowany przez profesora Krzysztofa Szwagrzyka, latem 2012 r. w kwaterze „Ł” Cmentarza Wojskowego na Powązkach.

► [Polecamy wystawę IPN „Hieronim Dekutowski »Zapora«”](#)

**Hieronim Dekutowski „Zapora” (1918-1949)**

**cichociemny, dowódca oddziałów partyzanckich AK, DSZ i WiN, po ciężkim śledztwie zamordowany w więzieniu na warszawskim Mokotowie**